

כל כנויי פרק ראשון נדרים

(א) ויבנות: ב' וטס נמקן, (ב) נלקמן ג', (א) יקדושין ז': וטס נמקן, (ד) ג'ב, (ה) ויבנות מו, (ו) ויקרא א, שיר לך ב: ג, (ז) ויקרא א,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלף לאו דוקא הוא הא: (ב) ד"ה ולפתח וכו' ידות נדרים כנדרים הואל: (ג) ד"ה כיוון וכו' וכן השאר והני קא חשיב וכו' לדברי הכי התורה אברה: (ד) ד"ה מי קמי וכו' וכוין דאמרינן: (ה) ד"ה וכל תאמר וכו' לא תאמר לשלמו הס'ד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] ר"י ד"ה לנדור נדר. ונדרש אהוב נשך אמרי מלתא דתאם בג"ש טרח ומכח לה קרא וכו'. ו"ב עין בספר חק נתן בנס ונדרים דף טו ע"א בש"ן רש"י ד"ה אין ממלכין מ"ש על דברי הר"ן אלה:

מוקף רש"י

כינויין לשון נדרים הן. דהכי משתני אומות, וכו' נדרו או משתני משפט דהכי לשונות ישראל נמי כי אמר כהאי לשונא מתקבץ דהתורה אברה כי ידור, ככל לשון נדר (קמ"ו) שיה לשונות מומחיל לקט לשונות של שבעים לשון, ומתאמר שהנדר אין לר"ך לשון הקודש, כל הנדרים כהם האילן ולשון מומחה הוא אלף קת לשונות נדר גמור הוא מן התורה, והוא הדין בשאר לשונות הגוים, שכל שגור נדר נדר גמור הוא מן התורה, ולא חספסו ג' לשונות שהתכוונו אלף שיה קבוצת לשון הקודש (מס"ד) בש"ן, לשון שבדור להן חכמים, הי לשונות מאלף להם חכמים שישו ערדין כהן (ש"ס). קובץ. שאלר קיום ככר זה עלי (ש"ס).

פירוש הרא"ש

ואיבעית אימא ידות אידי דאתין מדרשא ב'ו'. כלומר ודאי האי טעמא דהאי דלא דק תנא ומנין דפריש בנאי דפתח וימנין בנאי דסליק ומיחו פתח איזי טעמא דאמי פתח צינות: כינויין לשון נדר' הם. הכי עיקר הדבר כלשונם: לשון שבדור להם חכמים. מנו (מלכ"ס א' יב) נדרש אשר דגא מלכו תקני לידור כל' הוה כדי שלא ינגלו להכיר ל' קרבן כדי שלא יאמר קרבן לה' כי רוב המתפייסין בנדר היו מתפייסין בקרבן לכן תקנו לו כנויי ידות היבא בתבין. דקאמרת דאתין מדרשא: נזיר להודיר לעשות ידות

אלף לאו דוקא (א). הא דאמרת דתנא לא דייק להי מפרש צרישא דוימנין מפרש וכו': **ולפתח**. בגווייהו וליתני צרישא כל ידות נדרים (ב) הואיל דחציבי ליה: **כינויין לשון נדרים**. דכהני לשונות נדרי נכרים כקונס קונס קונס שיש לשון שקורין לקרבן קונס ויש לשון שקורין לקרבן קונס וכן השאר. (ג) [ומש"ה] קא חשיב להו וה"ה לכל לשון הנודר אדם מייחב והא דקא מנו חכמים הני לשונות משום דכהני לשונות צקיאין וכיון דליכא נכרים נדרי התורה אברה בכל לשון דקאמרי דהא הוה נדר: **אלף ליש לקיש דקאמר לשון שדו להם חכמים**. דחכמים תקינו הני לשונות להיות נודר צו: **מאי איכא למימר**. היכי מצי אמרת ידות אידי דאתין מדרשא הא מרזייהו צין ידות צין כינויין מדרשא אתין דמדרבנן נינהו: **מי קמי ידום**. הא לא קמי צמתני ידות נדרים כנדרים אלף חסורי מיחסרת לה דאמרת לעיל חסורי מיחסרת וכו' וכיון (ד) דאמרת הכי מני נמי צרישא כל ידות נדרים כנדרים וכיון דפתח להו צרישא להכי מפרש נמי להו צרישא: **וידום היכן כסופן**. היכא כתב להו קרא דדריש להו מיניה דאמרי (רישא) מדרשא אמאי ולא כתיבי ממש דא"כ הוה מלאורי: **נזיר להזיר**. דמצי למיכתב כי יפליא לנדור נדר נזיר אלף מלהזיר דרשינ לעשות כל כינויי נזירות [כנזירות] דככל כינויי לשון דמזיר הוה נזיר. והתם במסכת נזיר' מפרש ידות נזירות וכינויי נזירות: **מה נדרים עובר ככל יתל**. דכתיב לא יחל דצרו (במדבר ז'): **ובכל תאחר**. דכתיב כי תמור נדר לה' אלהיך לא תאחר (ב) (דברים כג): **הא כפיז לנדור נדר**. ונידרוש נמי מלנדור לעשות כינויי נדרים כנדרים: **והיקישא למה** ל' דאמרת מקיש נדרים לנזירות הא מניין למידרש מקרא גופיה: **לנדור נדר**. הכי משמעו צני אדם ודברה תורה כלשון בני אדם וליכא למידרש מינה כלום: **לא דברה תורה כלשון בני אדם**. דכל היכא דכתיב יתור לשון כהאי גוונא לדרשא קא אתי ולא משום דמשמעו בשלון בני אדם: שהנזירות

צבור נחלה. ליעול פי שנים: **ואין צבור נהן**. שיהא טעון פדיון. ומפרש צפ' יש צבור נחלה (י) דהיינו הצא אחר הנפלים וכן נמי מי שלא היו לו צנים ונשא אשה שכבר ילדה: **צבור נהן ואינו צבור נחלה**. כגון שהיו לו צנים ונשא אשה שלא היו לה צנים: **משום דאוושן ליה מפרש הא דפסח צרישא**. ארושן כלומר שדיניהן מרובין דאמרינן ב"ה (דף לה) דלוושי צרכות. הילכך אי מפרש להו למפרע אחי למטעי ולעולם אי לאו משום האי טעמא סדרא דווקא לפרושי ההוא דסליק מיניה. ומקשינן והא צמה צמה יונאה וכו' (י): **אלף לאו דוקא (קטיני) ומנין מפרש וכו'**. ג"ל דלהכי משני סדרה תנא לאשמעינן דליכא קפידא צמילתא וכל תנא דתני דכדעי שפיר דמי וליכא צהא צמילתא משום ותצחר לשון ערומים (איב טו): **ואי צעית אימא ידות דאסיין ליה מדרשא וכו'**. ג"ל דהכי קאמר ודאי דליכא קפידא צמילתא דקאמרת דצהא ליכא למפלג דמתייבא מוכחי שפיר מיהו צמתני לא תימנא חדל מינייהו נקט אלף דוקא אקדים ידות משום דאסיין מדרשא: **כי פסח פסח כינויין דאורייתא**. שכן דרך התנא להתחיל דברים הידועים והפשוטים: **אלף למ"ד לשון שדו חכמים להיום נודר צו**. שחדשס מלכס מלשון אשר דגא מלצו (מלכס א יב): **להיום נודר צו**. מפרש לקמן (דף י) שאס יאמר קרבן חיישינן שמא יזכיר את השם דהשס סמוך גבי קרבן דכתיב קרבן לה' (י) ושמא יזכיר את השם ולא יזכיר קרבן ומנלל שהוליא ש"ס לצטלה ולכן חדשו לשונות הללו: **מאי איכא למימר**. דלע"ג דמדאורייתא נמי הם כמו שכתבתי במשנתנו אפי' הכי אינן פשוטים יותר מידות כדי שיתחיל בהם אדרבה ידות פשיטי טפי דאחו מדרשא: **אקדים נמי וסני ידות צרישא**. השתא משום דוחקין הדרי ממאי דנקט צפשיטותא צבולה סוגיין דאי חסורי מחסרה רישא דמלתא לא מחסרה ואמרינן דלמ"ד לשון שדו חכמים הוה רישא מחסרה ואמרינן דמפרש תנא מאי דפתח ציה דהאי ואי צעית אימא ה"ק דתנא מדרשא ליה משום דאתין ליה מדרשא וכנויין לא כריכי לפרושי ולמר כנויי נזירות כנזירות דממ"ג לאו מקרא נפקי דאי לשון נכרים הם לא כריכי קרא ואי לשון חכמים הם הכי נפקי מקרא: **ומה נדרים עובר ככל יחל וכל תאחר**. אס אמר ככר זה עלי איכא כל יחל ואי נדר להביא קרבן איכא כל תאחר: **הצעל מיפר נדרי אשפו**. נדרי אשפו. דכתיב (שס) ואס הפך יפר אותם אישה ציוס שמעו: **דכפיז נזיר להזיר**. דלאו אורחיה דקרא הכי דלעולם המקור קודם אל שם הפעולה כדכתיב לאסור איסר [שס] לקיים כל דבר (רות ד): **הניחא למאן דאמר דברה תורה כלשון בני אדם וכו'**. ואף על גב דאיכא למדרש לא דרשינן כדמוכה צפ"ב דצ"מ (דף לא): **לנדור נדר מאי עביד ליה**. דהא נפקא ליה מהיקישא דמזירות. ונראה ל' דמש"ה מקשה הכא לנדור נדר מאי עביד ליה ולעיל בסמוך אקשי היקישא למה ל' (אי) משום דכי היכי דאמרינן צריש פ"ק דקדושין (דף ד). דמילתא דאתיא צק"ו טרח וכתיב לה קרא ה"ג מילתא דאתיא צהיקישא אפטר טרח וכתיב לה קרא וצריש איהו נשך [צ"מ סא]. א' אמרי' מילתא דאתיא צג"ש טרח וכתיב לה קרא ומש"ה לא מקשי צרישא לנדור נדר מאי עביד ליה דאפשר לדחוי דלע"ג דאקשיניהו רחמנא טרח למכתב ככל חד רצויה לידות ומש"ה אקשי ליה דעדיפא מינה דכיון דכתב רחמנא ככל חד רצויה לידות למה ליה לתנא לאסמוכי אהיקישא אכל בסמוך לכתר דפריש הש"ס דלמ"ד דברה תורה כלשון צ"א אלטרין היקישא קא צעי למ"ד לא דברה לנדור נדר מאי עביד ליה דלא מצי למיפרך אליציה היקישא ל"ל דהא לא שמעינן ליה לדידיה דמפיק להו לידות מהיקישא דצרייתא חד וחד רצויה ולא סמך אהיקישא מ"מ כל היכא דאיכא למדרש דרשינן דאמרינן התם פ"ק דקדושין גבי מילתא דאתיא צק"ו: שהנזירות

אלף לאו דוקא (א). הא דאמרת דתנא לא דייק להי מפרש צרישא דוימנין מפרש וכו': **ולפתח**. בגווייהו וליתני צרישא כל ידות נדרים (ב) הואיל דחציבי ליה: **כינויין לשון נדרים**. דכהני לשונות נדרי נכרים כקונס קונס קונס שיש לשון שקורין לקרבן קונס ויש לשון שקורין לקרבן קונס וכן השאר. (ג) [ומש"ה] קא חשיב להו וה"ה לכל לשון הנודר אדם מייחב והא דקא מנו חכמים הני לשונות משום דכהני לשונות צקיאין וכיון דליכא נכרים נדרי התורה אברה בכל לשון דקאמרי דהא הוה נדר: **אלף ליש לקיש דקאמר לשון שדו להם חכמים**. דחכמים תקינו הני לשונות להיות נודר צו: **מאי איכא למימר**. היכי מצי אמרת ידות אידי דאתין מדרשא הא מרזייהו צין ידות צין כינויין מדרשא אתין דמדרבנן נינהו: **מי קמי ידום**. הא לא קמי צמתני ידות נדרים כנדרים אלף חסורי מיחסרת לה דאמרת לעיל חסורי מיחסרת וכו' וכיון (ד) דאמרת הכי מני נמי צרישא כל ידות נדרים כנדרים וכיון דפתח להו צרישא להכי מפרש נמי להו צרישא: **וידום היכן כסופן**. היכא כתב להו קרא דדריש להו מיניה דאמרי (רישא) מדרשא אמאי ולא כתיבי ממש דא"כ הוה מלאורי: **נזיר להזיר**. דמצי למיכתב כי יפליא לנדור נדר נזיר אלף מלהזיר דרשינ לעשות כל כינויי נזירות [כנזירות] דככל כינויי לשון דמזיר הוה נזיר. והתם במסכת נזיר' מפרש ידות נזירות וכינויי נזירות: **מה נדרים עובר ככל יתל**. דכתיב לא יחל דצרו (במדבר ז'): **ובכל תאחר**. דכתיב כי תמור נדר לה' אלהיך לא תאחר (ב) (דברים כג): **הא כפיז לנדור נדר**. ונידרוש נמי מלנדור לעשות כינויי נדרים כנדרים: **והיקישא למה** ל' דאמרת מקיש נדרים לנזירות הא מניין למידרש מקרא גופיה: **לנדור נדר**. הכי משמעו צני אדם ודברה תורה כלשון בני אדם וליכא למידרש מינה כלום: **לא דברה תורה כלשון בני אדם**. דכל היכא דכתיב יתור לשון כהאי גוונא לדרשא קא אתי ולא משום דמשמעו בשלון בני אדם: שהנזירות

נזירות בנזירות. כנוי נזירות כדי נקבה דלמאן דאמר שדו להם חכמים הוה מדרבנן ולמ"ד ל' נכרים לא צעי קרא ועוד דמרויחו לא נפקי מהך קרא וכן לא קתני אלף מה נזירות עשה ידות נזירות כו' וכנויי לא מדכר: עובר ככל יחל. דכתיב לא יחל דצרו: ובכל תאחר. דכתיב נזיר לא תאחר לשלמו: אי בתבי נדר לנדור כדכתיב נזיר להזיר כו'. והוה דרשינן מיניה ידות אכל השתא דכתיב לנדור נדר דברה תורה כלשון צ"א שכן דרך המקרא לכתוב המקור ואמר כך שם הדבר ופירושו כמו לעשות מעשים ולשון צ"א לכפול דכריהם על דרך זה ולית כאן לשונא ימינא לדרשא: הניחא למ"ד ד"ת כו'. פלוגתא צפ' אלו מילואים (דף לא): וצפ"ק דקדושין (דף י) וצפ"ד מ"מ ד' מ"מ (דף טז):

א) מ"י פ"א מהל' נדרים הל' ה':
ב) מ"י פ"ה מהל' נזירות הל' הא':
ג) מ"י פ"א מהל' נדרים הל' ו טו ט"ע יו"ד סי' רל"ד קט"ז א':
ד) מ"י שם הל' ח טו ט"ע שם קט"ז ב':
ה) מ"י פ"ב מהל' נזירות הל' ח:ן

תורה אור השלם

1. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש או אשה כי יפלא לקרר נדר נזיר להזיר לך:

תוספות

אלף למאן דאמר לשון שבדור חכמים. למאי דפרשינן צמתני דמקינו חכמים שהלשון יהיה מועיל וכל עליה מן התורה י"ל מ"מ אין דינא פשוט יותר מנזירות וצדון היה להקישן אמאי לא אקמיננו: עוד אמר ר"י צעט רבי יחיאל דנדרו שלמי אימא כהניא למאן דאמר לשון שדו חכמים דאינו מציא קרבן על כינוי נזירות וכינוי נזירות אינו מציא אלף לענין מקלות: הכי נבי אקדים ותני ידות ברישא. וצ"ע כי ממחילה היה קשה להביא צרישא ותמה מגיה: (לעיל): וידות. דאמר לעיל דאמרי מדרשא מתיבא נפקא: לעשות כינוי נזירות בנזירות. לא מייבא קרא ימינא דרובי הן מן התורה ולא אילטרין הימר רק לידות (ולא) [דהא] מגופיה דקרא שמעינן היטעין וכבר הזכירה דהיקוש דסיפא לא מוכר כינויין כן פירש ה"ר אליעזר דיבור דאילטרין למדרש ידות נזירות מנזירות: אף נזירות עובר ככל תאחר. ולקמן קאמר כל תאחר נזירות הכי דברה תורה כלשון בני אדם: הניחא למאן דאמר נזירות חל על נזירות. פלוגתא היא בצדק שני דמילתין (דף ח) ואומר ר"י דלקמן מוכח דהיכא דאמר הריני נזיר היום עלמא לא למחר דכולי עמא לא פליגי דחייבי שמי נזירות מיגו דחיללא על יום אחד חיללא על סולו וכי פליגי צאמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום וצוה יש לפרש האי פלוגתא: